

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI

UDGIVNE AF

DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB

~~~~~  
4. RÆKKE. IV. BIND.  
~~~~~

REDIGERET

AF

HANS KNUDSEN

KØBENHAVN
I KOMMISSION HOS G. E. C. GAD

TRYKT I AARHUS STIFTSBOGTRYKKERI

1922—24

Nogle smaa Bidrag til Vester-Velling-Skjern Sognes Degnehistorie.

Af Evald Tang Kristensen.

Mine Oplysninger om dette Emne har jeg dels fra disse Sognes Kirkebøger og dels fra *Niels Jespersens* Gradual fra 1573, en gammel forreven og meget slidt Bog, der i sin Tid maa have ligget i *Skjern* Kirke, men som jeg ad forskellige Omveje har erhvervet mig. Den er naturligvis som ubrugelig bleven kasseret og saa ført ud af Kirken, sandsynligvis ved Kirkens Værger. Dens Tilstand er da ogsaa saa tarvelig som vel mulig.

De gamle Degne har siddet og malet en hel Del op i denne Bog, sandsynligvis under Prædikenen for at faa Tiden til at gaa. En hel Del af deres Notitser er Afskrift af Salmevers, men der er ogsaa andre Smaating, der virkelig har Interesse, da flere af dem er meget gamle, hvilket Skriften viser. Flere af Degnene har skrevet deres Navnetræk ind i Bogen, og paa den Maade er det blevet muligt for mig at faa en nogenlunde fyl- dig Navnerække frem. Jeg har da i de gamle Kirke- bøger søgt at faa denne Række suppleret, men da Kirke- bøgerne, om end ret gamle, dog ikke gaar nær saa langt tilbage, har Gradualen jo sin Betydning.

Jeg vil nu først give Fortegnelsen over Degnene, saa- dan som jeg har forefundet den, men kan selvfølgelig ikke give mere, end jeg har kunnet læse mig til. Dog maa jeg paa Forhaand indskyde den Bemærkning, at der ikke har været rigtig faste Holdepunkter i Gra-

dualen, kun nogle løst henkastede Aarstal ved Navnene, og af disse kan et Par maaske blot have været Navne paa Skoleholdere og ikke Degne. Der har vist nok været saadanne Skoleholdere i Løvskal i den ældre Tid, og disse har da mødt i Kirken til Gudstjenesten og haft Fornøjelse af at indskrive deres Navne ved Siden af Degnens.

De ældste Degne paa min Liste har været Studenter og har været rigtig godt indøvede i Latinen. De har i Bogen ej alene latiniseret deres Navne, som den Tids Skik var, men har endog skrevet en Del latinske Sententser og Bemærkninger, der netop faldt dem ind. Nogle enkelte af disse vil jeg meddele ved deres Navne.

Det ældste Navn, jeg har truffet i Gradualen, er Villom Jacobsen. 1577. 1578. 1579. 1580. Han maa nok være Fader til Hr. Jacob Villumsen, der nævnes nedenfor, men om han har været Degn, kan ikke afgøres. Der tilføjes: *dubito valde*¹⁾.

Den ældste Degn, som jeg er stødt paa, er da

1. *Søfren Rasmussen*. 1616—1629.

Han har indført følgende i Gradualen:

„Anno 1616 denn 3. Augusti sagde Hr. Jørgen Gregeren sin første Messe udj Skierne Kierche. Gud færdes hannem sin Nåde for Jesu Naffn.

Søffren Rasmussen.“

Fremdeles har han et andet Sted skrevet:

„Gud beuar den, som komer epter mig. Anno 1629.“

Efter ham er vistnok kommen:

2. *Peder Nielsen Aarhus*. Eller som han skrev sig: „*Petrus Nicolai Arhusien*. Manu m. p. p. Anno 1638 die 25. Februvari“. Han skriver sig ogsaa: *Peder Nielssen Arhuss*.

¹⁾ Jeg tvivler i høj Grad.

Efter ham kom:

3. *Christen Christensen* med Tilnavn *Ousen*. Han skrev sig stadig *Christianus Christiani Randerhusiensis*, og føjede ogsaa en Gang til: *istius loci diaconus*. Han var meget stiv i Latinen og har indført flere gode Bemærkninger i Gradualen. I Kirkebogen staar: „1656 d. 12te Juni blev Christen Degn begravet i V. Velling Kirke Ao. ætat. 46. Han betjente disse Sogne cum laude i 19 Aar.“

Hans Hustru hed *Karen Jensdatter*, og hun blev saa gift med Eftermanden. Af hans Notitser skal anføres:

„Anno 1648 den første Søndag i Faste døde s. Hr. Jacob Villumsen forige Sognepræst til disse Sogner.“

„Degne Renten aff disse Sogner er 3 tynder aff Tindbech, 14 schip. aff Løffschal, 6 aff Sk[ierne], 8 af Iilsøe, 1 aff Stobberup, 2 aff Kaarmark, och 2 aff møllen. Aff Velling 20 schip., Terp 14 schip., lille Torup 5 schip, Densøe 2 schip., in Summa 12 tønnder. *Christianus Christiani Randh. istius loci diaconus* . 38 . 39 . 40 . 41 . 42 . 43 . 44 . 45 . 46 . 47 . 48 . 49 . 50 . 51 . 52 . 53 . 54 . 55 . 56.“ Disse Tal betegner naturligvis de Aar, han var Degn der, og han har hvert Aar føjet et nyt Tal til. Af megen Interesse er følgende Opsats af ham:

„Anno 1091 kiøffte en schippe rug her i Danmark for 1 penning, det var 12 schip for 1 sk.

Anno 1478 koste en tønnde tydsk øll her i Danmark 18 sk. d.

Anno 1649 var en saare dyr tid hoss oss her i landet, saa en schippe rug kostede 3 mk., en schip byg 2 mk. och en schip haffre 1 mk. Gud formild sin vrede offr oss.

Chr. Christiani Randh.
egen haand.“

En efterfølgende Degn har hertil føjet:

„Anno 1654 gielte en schepe roug her i Jutland 6 sk.

Anno 1660 ved Pintse kosted en skipe rog 30 sk.,
en skip biug 28 sk., en skip aur 20 sk.

Anno 1661 lige saa meget.

Anno 1663 ved Pintsetid koste en schip rug 3 mk.
10 sk., en schip biug 2 mk. 4 sk., en schip aur 1 mk.

Anno 1662 mellum s. Hans dag och s. Oluffes dag
gielte en schipe rug her i Jutland 1 rdlr..“

Fremdeles findes der en længere latinsk Opsats
saalydende:

„Anno 1638 Dominica 16. Trinit., die 16. Septembr.
Canutus Nicolaj, Tinbec domicilium sibi collocatus,
suum filiolum, in lucem nuper editum, in templum
sacri lavacri baptisterium tacturum adduci constituit.
Iedem a conjuge pastoris ecclesiae istius Jacobi Vilhelmi
nomine Marina Christiani in baptismum allatus est,
aqva vitæ super illum in baptismo effusa nominatus
est Johannis.

In templum costa eius postquam fuerit ingressa,
mihi semimarcam imperialem obtulit.

Christianus Christiani f. Ran.

Istius loci diaconus.“⁽¹⁾

¹⁾ De to Tidsangivelser er indbyrdes modstridende, da den
16. Sønd. e. Trinit. i 1638 faldt paa den 9. Septbr.

Aar 1638 16. Sønd. e. Trinit. d. 16. Septbr. lod Knud
Nielsen, der har taget Ophold i Tindbæk, sin lille Søn, som
nylig var født til Dagens Lys, føre til Kirken for at faa
den hellige Renselses Daab. Han blev baaren til Daaben
af denne Kirkes Præst Jacob Villumsens Hustru ved Navn
Marine Christiansdatter; efter at Daabens Vand var ud-
gydt over ham, blev han kaldet Hans.

Efter at hans „Ribben“ havde holdt sin Kirkegang, gav
hun mig en halv Kejsermark.

Christen Christensen Randers.

Degn her paa Stedet.

Efter ham kom :

4. *Rasmus Jensen Rh.*, fra 1656 til 1673. Om ham er anført i Gradualen: „1656 d. 22de Juni blev Rasmus Jensen kaldet til at være Degn i V. Velling og Skjern Sogne, døde d. 13. Febr. 1673 af en langvarig Svinde-sot“, og i Kirkebogen staar:

„1673 d. 17. Febr. blev sal. Rasmus Jensen Degn her til V. Velling og Skjern Sogne begravet i V. Velling Kirkegaard østen for Koret, som døde af en langvarig pinagtig Sygdom, som han laa til Sengs af i 24 Uger d. 13. Febr. 1673 æt. i sit 62de Aar. Natus n.¹⁾ erat 1611 die 1. Maii, denatus ut supra, hora diei pomeridiana 1²⁾). Var fød i Randers af ærlige ægte Forældre, deponerede fra Randers Skole 1633. Blev kaldet til at være Degn her til Sognene d. 22de Juni 1656. Hans Bryllup stod med Karen Jensdatter sal. Christen Christensens (Ousøns) forðum Degn her paa Stedet hans efterladte Hustru d. 17. Decbr. Var Degn her til Sognene paa syttende Aar. Var en meget gudfrygtig, ærlig, sædelig, tjenstvillig, hjælpsom, skikkelig og flittig Mand i sit Embede og dertil med en stille, trofast Mand. Gud give hannem en ærefuld Opstandelse med alle Christne paa den yderste Dommedag.“

Han har indskrevet sit Navn i Gradualen saaledes: Rasmus Jenssen Degen egen haandt, og desuden et andet Sted en lille pudsig Bemærkning:

„Haffuer effterschr. fortollet, som schal maalis i Skiernn møll wdi prestens fraverelse. Rasmus Jenssen.“

Et andet Sted staar der: „Erasmus Jani“, og lige ved Siden af: „Seuerinus Jani“, saa jeg med nogen Grund tør antage, at

¹⁾ enim 5: nemlig.

²⁾ 5: Klokken 1 Eftermiddag.

5. *Søren Jensen Sjørsløv*¹⁾ er bleven hans Eftermand. Men samtidig finder vi i Gradualen nævnet „Morten Christenssen Løffschall Anno 1665 den 27de Februari“. Vi finder nemlig indskrevet baade samme Morten Chr. og Rasmus Jensen med samme Haand, saa han maa vel have været Skoleholder i Løvskal. Lidt forud for ham har vi Anno 1663 Thames Søffrensen egen haand pp., saa han sandsynligvis ogsaa har været Skoleholder der. Et andet Sted har han nemlig skrevet sig saaledes: „Tamess Søffrensen. Egen haand Løffskall“, og dertil føjet: Ryum.

Det har for Resten voldt mig lidt Betænkelighed at nævne Søren Jensen som Degn, da han allerede 1665 har skrevet sit Navn i Bogen saaledes: „Søren Jensen Sørsleff m. m. propria Anno 1665 d. 25de Martij.“ Det kunde nemlig være mulig, at jeg i Stedet for ham burde nævne *Rasmus Nielsen*, der ogsaa har skrevet sig der med Aarstallet 1676 d. 2' Marts, eftersom dette bedre kunde falde i Traad. Sært nok er det, at der i en lang Aarrække ikke i Kirkebogen findes nævnet nogen Degn i Sognene, ikke en Gang som død. Maaske de er flyttede andensteds hen. Dog har vi i dette Tidsrum

6. *Hans Hansen Arreboe*. I Kirkebogen findes saaledes: „1685 d. 5te Febr. begrov sl. Hans Hansen, som var Degn her til Stedet og døde d. 31te Januar.“

Han opgiver 1683²⁾ sine visse og uvisse Indkomster saaledes:

1. Byg 12 Tdr.
2. Juleoffer 2 Dl.
 Paaskeoffer 1 Rdl.
 Pintseoffer 5 Mark og nogle Skilling.
 Paaskerente: Brød 24, hver til 3 Skilling.

¹⁾ Maaske der staar: Hørslev ell. lign.

²⁾ Viborgs Bispearkiv K. Degne og Skoleholdere Nr. 2.

En Ol Æg og 70.

St. Hansdags Rente 24 Ost, kan veje tilsammen 1
Lispund og 4½ Skaalpund.

3. Offer til Bryllupper, Barnedaab, Barselkvinders
Introduktion og for Lig kan ikke tilsammen aar-
ligen regnes højere end 4 Mark.
4. Degnehus er her ingen.

Dette underskriver han saaledes: Hans Hansen Ar-
reboe nuværende Degn til for^{ne} Sogne.

Han har ogsaa skrevet sit Navn ind i Gradualen.
Efter ham kom:

7. *Hans Dithlefsen Arreboe*, der 1690 d. 1ste Sept.
gav den befalede Indberetning om sit Degnekald og
dets Indkomster. Da denne Indberetning er ret oply-
sende om Tilstanden den Gang og altsaa har nogen
Interesse, indfører jeg den her:

I. Reditus frumentarii¹⁾. Degnekorn efter gammel
Rettighed af hver Helgaard 2 Skpr. Byg og af hver
Halvgaard 1 Skp. Byg, item af hver Bolig 2 Skpr. Byg,
undtagen Niels Clausens i Lille-Torup, som giver 1
Skp. Byg.

II. Reditus festivalet²⁾.

1. Offer til de 3 Højtidsdage kan være ungefærlig
6 Sldl.

Uvisse Offer aarligen kan ej agtes højere end 2
Sldl.

2. Til St. Hansdag nyder og Degnen udi Skjern
Sogn af hver Decimant 1 Ost.

Af Kvægtienden haver Degnen af gammel Tid nydet
i hvert Sogn 1 Lam og 1 Mark.

3. Paaskerente gives efter gammel Skik og Rettig-
hed af hver Helgaard udi Skjern Sogn 4 Skilling og
10 Æg. Hver Halvgaard 2 Skilling og 5 Æg. Af hvert
Gadehus gives 5 Æg.

4. Til Mikaelis Dag nyder Degnen af hvert Hus udi
begge Sogne 2 Skilling.

¹⁾ Kornindtægter.

²⁾ Indkomst ved Højtider.

5. Julerente giver ingen.

III. *Ædificia*¹⁾). Degnebolig er ingen udi ovenbemeldte Sogne.

IV. *Beneficia*²⁾). Ingen.

V. *Gravamina*³⁾).

1. Af de øde Gaarde udi Vester-Velling og Skjern⁴⁾) nyder Degnen aldeles intet enten Degnekorn eller nogen anden Rettighed.

2. Offeret er helt ringe for Degnen, saasom en stor Del af dem, der ofrer Præsten paa de højtidelige Dage, gaar Degnen forbi.

3. Degnebolig haver Degnen ikke, men maa skaffe sig selv fornøden Husværelse.

VII. *Documenta publica*⁵⁾), som Degnens Indkomst kan vedkomme. Ingen.

Hans Dithlevsen har indskrevet sit Navn saaledes i Gradualen: Johannes Ditlevij Arhbo. Han var ikke Degn ret længe, idet vi allerede 1699 træffer en anden, nemlig:

8. *Rasmus Sørensen*. Men han var der ogsaa kun kort, idet han allerede døde i Begyndelsen af 1700. Kirkebogen melder nemlig: „1700 d. 10de Januar blev Degnen Rasmus Sørensen begravet, ætat. 29.“ Han blev indviklet i en ret kjedelig Sag. Tillige med Frederik Ditlevsen af Vester-Velling og Cathrine Andersdatter paa Skjern Gaard var han ude for at kræve Kvægtiende op i begge Sogne, og da de saa kom til en Gaardmand Anders Jensen i Terp, blev Frederik Ditlevsen og Cathrine uenige. Der blev set nogle Kyllinger i Gaarden, og af dem skulde de have 3 Skilling. Disse

1) Bygninger.

2) Benaadninger.

3) Klagepunkter.

4) I Følge Præstens Indberetning var der 1 øde Gaard i Velling og 2 i Skjern.

5) Officielle Dokumenter.

Penge betalte Konen til Frederik Ditlevsen, og han leverede dem til Degnen, der igjen overgav dem til Cathrine. Men da de saa kom til Skjern Mølle, og hun skulde have Pengene talt efter, som de havde samlet ind, maa hun have savnet de 3 Skilling, og saa begyndte hun at skjælde Frederik ud og sagde, at hun blæste ad ham. Han svarede hende, at han gjorde i Pusten¹⁾. Frederik forlangte nu at ride bort i Fred, men hun erklærede, at han skulde ride ind i Helvede og spurgte, om han var bedre end andre. Han svarede, at han mente, han var lige saa god som de Faarbækker²⁾. Hun kaldte ham saa en Skurk og en Hundsfot, og han kaldte hende en Skidtfosse. Til sidst sagde hun: „Du skal faa en Ulykke, din Tyv og din Skjælm og din Kanallihund!“ og kom med mange flere Trusler og Undsigelsesord, idet hun smed en Lerpande efter ham, der stod paa Bordet, saa den gik i Stykker, dernæst tog hun en anden Kande fra Bordet og slog til ham med. Han maatte til at bede om Fred og forlangte at faa et Par Karle med sig til Forsvar, naar han nu skulde ride hjem. De fulgte ogsaa med ham hen ad til Skjern Vad.

Hvad det saa siden blev til, vides ikke. De var jo for den gejstlige Ret med hinanden, og Degnen maatte optræde som Vidne i Sagen og aflægge Ed derpaa.

Efter ham maa være kommen en anden af samme Navn som Nr. 3. Altsaa:

9. *Christen Christensen*. Der har da i alt Fald været en Degn af det Navn omtrent ved den Tid. I Gradualen har han indskrevet sit Navn saaledes: „Christen Christensen Degn *ibid.*“ og hans Skrift ligner slet

1) Et grovt Udtryk, der betyder saa meget som: han slog Skidt paa hendes Pust.

2) Faarbæk er en By i Haderup Sogn.

ikke den førstes af det Navn, er ogsaa af en helt yngre Type end hin. Jeg vil da helst betegne ham som Nr. 9 i Rækken. Men han findes ikke som død der i Sognene, har maaske faaet Ansættelse anden Steds eller er bleven entlediget og saa flyttet bort. Efter ham kommer saa:

10. *Frederik Ditlevsen Arreboe*, som før er nævnt og var boende i Terp i Vester-Velling. Han var født 1677, 8. Januar, i Vester-Velling og Søn af Præsten der paa Stedet *Ditlev Hansen Arreboe*, som var der fra 1648 (?) til sin Død 1683. Samme Præst var nemlig 2 Gange gift. Første Gang var han gift med Formandens Enke, men havde ingen Børn med hende. Anden Gang blev han gift med Dorothea Pedersdatter 1673 og havde med hende 3 Sønner og 2 Døtre.

Degnen Frederik Arreboe var gift med *Karen Pedersdatter*, og da de ingen Børn havde sammen, oprettede de et gjensidigt Testamente af 26de Marts 1737, hvori det hedder:

„Jeg Frederik Ditlevsen Arrboe, boende i Terp By, Sognedegn til Vester-Velling og Skjern Sogne, og jeg Karen Pedersdatter har, medens vi endnu er ved Helbred og Fornuft, dette Testamente imellem os oprettet, at eftersom det ej har behaget den gode Gud os i vores Ægteskab med Livsarvinger at velsigne, ej heller formedelst tiltrængende Alder er ventelig at faa, saa har vi indgaaet, at den længst levende i uskift Bo maa blive hensiddendes med vores Fællesbo og Formue
o. s. v.

Datum Terp, d. 14. Januar 1724.

Frederik Ditlevsen Arrboe.
Karen Pedersdatter Fischer.

Det blev indberettet os, at den sal. Mand døde d. 15. Januar 1737.

Andreas Wøldike.

In visitatione prima Bjerring 4. Juli 1737.“

Samme Degn havde forøvrigt en Broder, *Hans Ditlevsen Arreboe*, som var Præst i Brøndum—Hvidbjærg og var født 1674, 10. August, og han er maaske identisk med den Degn af samme Navn i Vester-Velling, der nævnes 1690. Han var ganske vist da kun 16 Aar og blev immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet i 1693 som Student fra Randers Skole, saa han har maaske som Præstens Stedsøn haft Embedet som Løbedegn.

I Kirkebogen finder vi følgende optegnet:

„1737 d. 24. Januar blev Frederik Ditlevsen Arreboe Sogndegn her til Menighederne i Vester-Velling Kirke begravet, æt. 60 Aar.“

Hans Efterfølger blev saa:

11. *Mads Pedersen Rosenberg*, der var Skoleholder i Vester-Velling. Han har allerede 1722 skrevet sit Navn ind i Gradualen paa følgende Maade:

Mathias Petri Rosenbergensis 1722. In nomine sacro sanctæ et individuæ trinitatis spes unica mea est Christus¹⁾.

Dette er skrevet med en stor og tydelig Haand.

Han maa da have været en noget ældre Mand, den Gang han blev Degn. Men han var det heller ikke ret længe, idet vi saa finder følgende Notits:

„1740 d. 17. Maj er denne ofvenbeskrefne Degn suspenderet fra sit Degne- og Skole-Embede. Testerer Niels Jensen.“

Hvad der har været Grunden til denne Suspension, kan vi intet oplyse om. Hans Kaldsbrev er dateret 1738 d. 7. December, og det er for saa vidt ret mærkeligt, at det er først udstedt saa sent. Der er jo gaaet

1) I den hellige og udelelige Treenigheds ukrænkelige Navn, mit eneste Haab er Kristus.

næsten 2 Aar siden Frederik Arreboes Død. Efter ham kom saa:

12. *Christen Jensen Saabye*, der var Student og blev kaldet d. 5. April 1741. Han har i Gradualen indtegnet sig saaledes:

„Seign. Christen Saabye, Degn over Wester-Welling og Schiern.“ I Kirkebogen nævnes 8 Børn af ham:

1. En Datter, *Anne Splid*, døbt 1743 d. 5. Maj.
2. En Søn, *Hans Christian*, døbt 1745 d. 23. Maj.
3. En Søn, *Rasmus*, døbt 1746 d. 12. Decbr.
4. En Søn, *Peder*, døbt 1749 d. 1. Januar og død kort efter.
5. En Datter, *Anna Marie*, døbt 1750 d. 23. Juli.
6. En Datter, *Anna Petronella*, døbt 1754 d. 13. Maj.
7. En Datter, *Christiane*, døbt 1757 d. 4. Maj og død samme Aar.
8. En Søn, *Peder*, døbt 1759 d. 16. Oktober.

Samme Degn var gift to Gange. Hans første Kone, *Madam Anne Kierstine Saabye*, døde d. 7. Septbr. 1762, og da der under 7. Oktober afholdtes Skiftesamling, var de 6 Børn endnu levende, nemlig:

- 1) *Anna Spliid*, 2) *Hans Christian*, 3) *Rasmus*, 4) *Anna Marie*, 5) *Anna Petronella*, 6) *Peder*.

Aaret efter giftede han sig igjen. I *Vindum* Kirkebog findes nemlig indført følgende:

„1763 Løverdag d. 20. August blev hæderlig og vel-lærde *Christian Saabye*, Degn til Vester-Velling og Skjern Sogne, og dydædle Jomfru *Sophie Bonsach* paa *Vindum-Overgaard* trolovede.“

I dette Ægteskab fandtes ingen Børn. Han døde 1781, idet vi i Skifteprotokollen finder indført:

„D. 27. Maj mødte Provsten tilligemed sine Assessorer i Vester-Velling Degnebolig for at forsegle, hvad

der fandtes efter den samme Morgen afdøde Degn sal. Christian Saabye.“

Da Boet blev aabnet d. 2. Juli, mødte Sønnen Rasmus fra Bro Mølle paa egne og Søsteren Anna Maries Vegne. Datteren Anna Spliid erklæredes for umyndig, og for hende som Formynder mødte Forvalter Svendsen fra Skjern. Flere Børn var der nu ikke.

I Boet, som slet ikke var fattigt¹⁾, fandtes følgende Bøger, der altsaa udgjorde Degnens Bibliotek:

Rakskovs Religionsartikler.

Stouds Ligprædiken over Jens Eriksen.

Jacobs Strid med Engelen.

Smotkens Andagten.

Pontoppidan: Imod Religionsspottere.

Salve i Gilead.

Aandelige Syngekor.

Skat over Skat.

En Salmebog med stor Stil.

En tysk Salmebog.

Stumpfii Postil og en Bog uden Titel.

Arons Brystspan, 3 Tomer.

Aurora og Donat.

2 gamle Bøger.

Disse Titler har jeg skrevet af lige ud af Skifteprotokollen, saa jeg indestaar ikke for Rigtigheden.

Den næste Degn var vistnok

13. *Svend Frederik Sandberg*. Han har nemlig ogsaa indtegnet sit Navn i Gradualen, og der under findes den pudsige Tilføjelse: „Min Hand er kold for

1) Der var saaledes: 3 Stole med forgyldt Læder, 1 Spejl med indlagt Ramme og slebet Glas, 1 Sengested med lukt Himmel over, 4 Overdyner, 5 Underdyner, en Mængde Hoveddyner, 5 Sølvskeer. 18 Tintallerkener af Krontin, o. s. v.

min Vanter er ey paa, og jeg haver glemt dem, men det er Løyn.“

Han skriver ellers en meget stor og tydelig Haandskrift. Men om ham har jeg intet andet fundet. Den næste Degn bliver saa

14. *Frederik Ditlevsen Arboe*. Hans Navn skrives ogsaa Arreboe, og han blev kaldet d. 16. Juni 1781. Det er for Resten ret ejendommeligt, at der en Tid forud for ham har været en anden Degn der af selv samme Navn. Det er dog to forskellige Personer, hvad jeg har overtydet mig om.

Degnen Frederik Ditlevsen Arboe, der forhen er nævnt og boede i Terp, havde ingen Børn, men derimod havde Skoleholderen i Vinge, Ditlev Hansen Arboe, der sagtens var en Sønnesøn af Præsten i V.-Velling af samme Navn og opkaldt efter ham, og som døde d. 8. Marts 1770 og var gift med *Sidsel Sørensdatter*, 3 Børn af 1. Ægteskab, nemlig en Søn *Hans Ditlevsen*, som blev Hattemager i Mariager, en Datter *Johanne Ditlevsdatter* og en Søn Frederik Ditlevsen, som var Skoleholder i Vinge efter Faderen. Det er da nok ham, der blev Degn i V.-Velling, efter at han havde været Skoleholder i 11 Aar.

Han var født 1741, var efter det foran meddelte 40 Aar, da han blev Degn. I Kirkebogen anføres:

„1802 d. 16. November blev Sognedegnen Frederik Ditlevsen Arboe begravet i Vester-Velling Kirkegaard, 61 Aar gammel.“

Efter ham kom saa:

15. *Jonas Christian Brøns*. Han nævnes dog allerede i Gradualen 1801, har maaske saa været Medhjælper hos Degnen. Hvornaar han gik af, kan jeg ikke oplyse, men han har da indført følgende Hjærte-

suk: „Jeg skriver her, at d. 14. November synger jeg sidste Gang her i Schiern Kirke. Gud vær selv min Beskiermer paa alle mine Veye, han hielper mig vist nok i alle mine Dage. Min Siel og Aand. Broder, kan du ikke tænke paa Jonas Brøns. Amen.

Schiern, d. 17. October.“

Man kan da let skjønne, at han ikke er død i Embedet, men hvor han senere blev af, ved jeg ikke. Der er noget vemodigt over hans Afskedssuk.

Den næste Degn er saa

16. *Jens Andersen*, som kom dertil fra Vinge.

Dermed vil jeg saa slutte og kun nævne, at den sidste Sognedegn var *Adam Würgler*.

Foruden de allerede anførte Smaatræk og Bemærkninger findes der i Gradualen en hel Del andre Notitser, der ser ud til at være kradsede op saadan paa Maa og Faa og uden nogen egentlig Hensigt. Flere af dem er ret pudsige, og jeg vil da afskrive nogle af dem. Enkelte har endogsaa ret stor Interesse.

* * *

Om Løffuer Dagen for Septuag. 1576 vid 8 slet om affthenenn døde erlig mandt her Morthen y Holberig¹⁾ huis siell gud haffue 1576.

Anno dominj 1582 bleff Christen Niellssen och Maren Nielsdather y Leuskall viidt her y Skiarne kirckj den trettende Søndag ephther Dominicam Trinitatis [9. September].

Anno 1606 denn 26. October da thog Nielss Illsø skriff

¹⁾ Holberig o: Hovlbjærg.

ij Skijarenn kierk for denn mand drab, som hand gjorde ij Lysskrogh ved Christen Skiernis.

17. Søndag blef Jens Lourings søn i Tinbek døbt. Søren Nielsens datter i Hvilstrup bar ham.

Der intet slemmer end Utachnemmighed, och indtet værre end it ulærd Mennesche.

Cum surgunt miseri, nolunt miseris misereri. Danice:
Then sulthen luus bider altid haardt.

Christenn Nielsen i Thinndbeck lader lyusse effter 2 faar.

Att liuse effter et suortt rue hønde for Anders Andersen i Hiermind, som han taffte emellem Hiermind och Skiernne aar 1601.

Huid galt stunt (ǝ: stempet) i det høyre øre.

Jeg skriver skiøv og kan ikke gjøre ved det, for ieg sider skiøv ved det.

A 2 K. B. I. E. D. A. B. F. S. I. S. I. M. M ♥ B.
F. I. S. S. D. m. v. I. Forklar mig de Bogstaffve.

Jeg har været her ved Skerren Kirke for at forbedre den, men handtlangerne ere forbandet dovne, og Jeg maae skjende.

Jonas Dyhrberg fra Ingstrup 1832.

Vil handlangerne være de samme Sløngerter som i

dag, saa skaal stakerne gjør det bedre, det fortienner
de med Ret. Jonas Dyhrberg.

Degnen Hans Hansen har skrevet ved sit Navn: Gud,
forbarme dig offuer oss, Gud Herre. Oh Herre!

Thenne bog thillhørre Skiarnn kirche med rett och
skell och bleff hun kjøft for vi mk. danske Aar

Møler Aane berettet 1578. Nis Grued disligist. Soren
Masen disligist.

Las Benedsen i Tindbech lader liusse effter ett sort
giel

Item denne graduall hørrer thill Schieren kirche och
er indførtt, at dj Kierchens inventarium udi . . . der
regnschab.

Her skriver ieg mit Navn Jonas Christian Brøns Anno
1801, ieg kunde ikke skrive det bedre dene gang for min
haand er saa

H. Detleff Hanssen Areboe. Guds tjener.

Liusses for echteschab 3. gang Las Fromb Jenssen
hoss Lirendreyer aff norbroffen

En hel Del andre Navne er ogsaa skrevet ind hist
og her, men det kan jo ikke bestemmes, hvorfor de
saadan er skrevne der. Det er baade gamle og lidt
nyere Navne, men dog især gamle. Bogen er nu saa

forslidt og pjaltet, at den desværre skal behandles med stor Forsigtighed. Visse Degne har moret sig med at skjære mange af de pæne Begyndelsesbogstaver ud med en Pennekniv, saa den er næsten ødelagt. Mange Blade er ogsaa borte, det første Blad har Sidetallet 47. Bindet har været meget kjønt med presset Læder og Spænder, men alt er ruineret, saa det kan let forstaaes, at Kirkeværgerne har smidt Bogen bort.
